
V Súdánu se cítím bezpečněji než v ulicích Prahy, říká antropoložka

V Súdánu se cítím bezpečněji než v ulicích Prahy, říká antropoložka

Úmorná vedra a nahnědlá voda tekoucí z kohoutku ohrožují v Súdánu Mgr. Lilianu Huszthyovou, E.MA, více než občanská válka. V rámci své disertační práce pobývala ve středoafričské zemi zmítané katastrofami téměř celý rok a nyní tam znovu vyráží, aby se jako antropoložka věnovala výzkumu núbijských kmenů, jejichž vesnice má nenávratně zničit a zaplavit dlouhodobě plánovaná vodní přehrada.

Můžete čtenářům iFora představit téma svého výzkumu?

Moje disertační práce se věnuje výzkumu aktivizace Núbijců, kteří žijí v severní části Súdánu. Od osmdesátých let jim hrozí, že v místě, kde žijí, postaví přehradu. V poslední době se snaží sami aktivizovat a proti výstavbě bojovat. Můj výzkum je rozdělen do tří rovin: za prvé se zabývám Súdánci, kteří v zemi nežijí, za Núbijce se ale snaží lobbovat na úrovni OSN a dalších organizací. Potom se zabývám reprezentanty, kteří žijí především v hlavním městě Súdánu, nemají tedy přímý styk s vesnicemi, ale snaží se lobbovat svou vládou. A pak jezdím i do vesnic, které mají být zaplaveny. Chci se dozvědět, jak lidé vnímají samotnou stavbu i ten aktivismus, který se kolem toho objevil.

Většina Středoevropanů ví pravděpodobně jen o občanské válce mezi severem a jihem a o konfliktu v Dárfúru. Jak jste přišla na takové u nás ne příliš mediálně známé téma?

Súdánu už jsem se věnovala v rámci své magisterské práce, kdy jsem se zabývala právě Dárfúrem. Situaci v Súdánu proto také lépe znám. Mé současné téma skutečně není tak akutní jako třeba téma přistěhovalců do Chartúmu, kteří byli vysídleni občanskou válkou. Núbijci jsou vnímáni jako ti, kteří se nemají na poměry v zemi zas až tak zle. Jejich teritoria se občanská válka přímo nedotkla. Díky tomu, že žijí v povodí Nilu, mají dobré zemědělství a v porovnání s ostatními etniky v Súdánu mají i velké možnosti. Na místní poměry jsou také relativně bohatí. Jejich problémy jsou proto možná trochu přehlíženy...

Jak se vám daří pohybovat se po státě, kterým zmítá občanská válka?

Bylo docela obtížné získat vstupní vízum. Díky univerzitě v Chartúmu jsem nakonec po několika měsících získala studentské vízum. Tím to ale neskončilo. Když už se dostanete do hlavního města, musíte zase získat kromě povolení k výzkumu také povolení k vycestování z Chartúmu.

Z vašeho současného výzkumného tématu asi nejsou vládní úřady příliš nadšené...

I když jsem antropoložka, moje téma vnímají jako politické. Vláda totiž na Núbijce pohlíží jako na ty, kteří zabraňováním ve stavbě přehrady brání rozvoji své země. Mám pocit, že se letos v Súdánu pořádal takový „lov na antropology“. Na každém kroku jsem se já nebo moji kolegové setkávali s nějakými problémy a překážkami. Třeba mi nechtěli vystavit povolení k výjezdu do vesnice a zdůvodnili to tím, že neumím hovořit núbijským jazykem.

Do terénu jste se ale nakonec dostala. Jak jste vyřešila problém s jazykovou bariérou?

Ano, nakonec mi výjezd povolili, ale jestli to bude takto komplikované dál, budu si možná muset změnit téma svého výzkumu.

Do vesnic se mnou jezdí překladatelé. Vesničané běžně hovoří núbijštinou, tam mi není nic platná ani súdánská arabština, kterou se učím. Když s nimi chci mluvit anglicky nebo arabsky, narušuji tím prostředí, a ztrácím tak jejich důvěru, škodí to výzkumu. Navíc to, že jsem žena ze Západu, která v Súdánu pracuje a pobývá často s muži, mě omezuje v přístupu k místním ženám a definuje i jejich přístup ke mně, nejsou tak otevřené.

Co Núbijci říkají na to, že mají přijít o domov kvůli stavbě vodního díla?

V oblasti Severního Súdánu obývaného převážně Núbijci probíhá výstavba přehrad už posledních sto let. Núbijci jsou nuceni neustále se stěhovat, a vykreslují se proto jako obyvatelstvo, které je zapomenuté a neustále obětované pro rozvoj Súdánu. Plánovaná přehrada má sloužit pro elektrifikaci státu. Rozvod elektřiny je dnes v Súdánu kromě hlavního města minimální. Proud je navíc příšerně drahý. Rodina, u které bydlím, za něj zaplatí dvacet eur týdně, což je i pro střední vrstvu v Chartúmu hodně.

Nemáte v Súdánu strach o svůj život? Přeci jen se u nás vnímá jako velmi nebezpečný stát.

Vzhledem k tomu, že je to muslimská společnost, bojím se na ulicích daleko méně než v Praze. Nikdy se mi nestalo, že by mě tam někdo okradl. Ze začátku jsem měla takové poloparanoidní stavy, že mě někdo unese. Není to ale zas tak běžné, v místech, ve kterých se pohybuji, se to nestává. Nebezpečným oblastem se vyhýbám. Súdánci jsou velmi milí lidé, a přestože jejich země prošla několika katastrofami a je zdevastovaná, snaží se vám vždy ochotně pomoci, i když jste cizinec. Já tam nejvíce trpím obrovskými horky.

Kde v Súdánu bydlíte? Je možné pronajmout si tam třeba byt?

Bydlím u súdánské rodiny v Chartúmu, od které si pronajímám pokoj. Pro mě je to výhodné, protože se tak můžu zdokonalovat v arabštině, když žiji mezi místními. Na naše poměry jsou súdánské domy obrovské. Je zvykem, že celá rodina od prarodičů až po vnuky bydlí v jednom domě společně. Ceny za ubytování tam jsou velmi vysoké, srovnatelné s Prahou. Za jeden pokoj v hlavním městě platím 15 tisíc korun měsíčně.

Když bydlíte přímo v súdánské rodině, hovoří oni sami o občanské válce, nebo je pro ně toto téma tabu?

Je to hodně citlivé téma, o kterém se mluví na několika rovinách. Záleží na tom, s kým o tom mluvíte a jak moc vám důvěřuje. Arabština je pro to výborný jazyk, lidé spolu mohou mluvit, aniž by řekli něco konkrétního. Musíte do toho trochu proniknout, abyste rozuměla, o čem vůbec mluví. Oddělení Jižního Súdánu je stále velmi čerstvou záležitostí, řadu lidí mrzí, že se stát rozdělil. Na druhou stranu si uvědomují, že to jsou dvě různé skupiny obyvatel, které proti sobě bojovaly. Samozřejmě do toho také vstupuje otázka ropy, kterou má Jižní Súdán. Hodně se mě vyptávají, jaké to bylo, když se rozdělilo Československo. Já se k tomu ale neumím vyjádřit, je to hodně osobní věc a každý člověk to vnímá trochu jinak. Myslím, že takhle je to i v Súdánu.